

SÖDRA ROSLAGENS MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSKONTOR

Miljö- och hälsoskyddschef

Simon Bergroth

SÖDRA ROSLAGENS MILJÖ-
OCH HÄLSOSKYDDSNÄMND
2025-09-17

Svar på remiss - Ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan

Förslag till beslut

Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen beslutar att överlämna yttrande daterat den 29 augusti 2025 till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet som sitt svar på remiss *En översyn av kontrollorganisation och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företag.*
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning

I betänkandet föreslås att ansvaret för den offentliga kontrollen av livsmedel, foder och animaliska biprodukter ska övergå till staten. Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddskontor delar uppfattningen att kontrollorganisationen i livsmedelskedjan behöver förändras. Samtidigt anser kontoret att utredningens förslag inte är tillräckligt utrett eller analyserat för att kunna ligga till grund för en så pass omfattande och kostsam reform.

Kontoret anser att utredningen inte tillräckligt utrett de utmaningar som ett förstatligande av livsmedelskontrollen skulle innebära. Det finns även osäkerheter kring de positiva effekter av reformen som utredningen lyfter fram. Alternativa och mer kostnadseffektiva samt mindre ingripande reformer, som till exempel en ökad samverkan mellan dagens kommunala myndigheter, som skulle kunna uppnå syftet med att reformera livsmedelskontrollen har inte analyserats i tillräcklig utsträckning.

Kontoret förslår därför att nämnden avstyrker utredningens förslag för att i stället förordna att arbetet med att utveckla nuvarande struktur av livsmedelskontrollen fortsätter.

Ärendet

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet har remitterat *Utredningen om förenkling och finansiering av kontrollorganisationen i livsmedelskedjans betänkande SOU 2025:64 – En översyn av kontrollorganisation och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företag.*

Sammanfattning av utredningen

Utredningen har i uppdrag att se över kontrollen av livsmedel, foder och djurskydd samt föreslå ändrad ansvarsfördelning, finansiering och stöd till företag. Syftet är en effektivare kontroll och stärkt konkurrenskraft i livsmedelskedjan.

Av utredningen framgår bedömningen att dagens kontrollorganisation, med cirka 270 myndigheter, är komplex och ineffektiv. Många myndigheter är små och sårbara, vilket påverkar likvärdighet, robusthet och avgiftsnivåer negativt. I utredningen föreslås därför att ansvaret för livsmedelskontrollen flyttas från kommuner och länsstyrelser till Livsmedelsverket. För foder och animaliska biprodukter föreslås Jordbruksverket ta över ansvaret. Ett alternativ där kommuner skulle tvingas samverka avfärdas, eftersom det inte anses lösa de identifierade problemen.

Reformen föreslås träda i kraft 1 januari 2028, efter förberedelser under 2026–2027. Finansieringsmodellen föreslås i huvudsak vara oförändrad, men vissa kontrollavgifter ska sänkas eller tas bort för att stärka konkurrenskraften. I utredningen föreslås även ökad samverkan mellan kontrollmyndigheter samt förbättrad rådgivning och dialog med företag inom livsmedelskedjan.

Konsekvenser

Den sammantaget största konsekvensen av utredningens förslag är att ansvaret för livsmedelskontroll flyttas från kommunerna och länsstyrelserna till Livsmedelsverket, medan Jordbruksverket tar över kontrollen av animaliska biprodukter.

För Livsmedelsverket innebär detta en omfattande förändring i form av en ny kontrollorganisation vilket innebär en utökning av verksamheten och behov av nyrekrytering. Antalet anläggningar som Livsmedelsverket ansvarar för beräknas öka från cirka 1 500 till cirka 150 000 år 2028. Det innebär att personalstyrkan behöver mångdubblas och att nya kontrollenheter behöver etableras runt om i landet för på så sätt säkerställa närvaro och tillräcklig kontrollkapacitet.

För kommunerna innebär reformen att den verksamhet och organisation som i dag ansvarar för livsmedelskontrollen, och delvis även kontroll av animaliska biprodukter, successivt behöver avvecklas under 2027.

I utredningen framgår bedömningen att förslaget kommer att leda till ökade kostnader för staten på cirka 130 miljoner kronor per år för att täcka Livsmedelsverkets nya uppdrag. Utöver detta kommer reformen att kräva ett omfattande förberedelsearbete, framför allt under 2026 och 2027, för att den nya organisationen ska kunna träda i kraft den 1 januari 2028. Det gäller både praktisk överföring av uppgifter och personal samt att säkerställa en fungerande nationell struktur med tillräcklig kompetens och närvaro i hela landet.

Kontorets synpunkter

I utredningen framgår en omfattande genomlysning av kontrollorganisationen i livsmedelskedjan och föreslår en genomgripande förändring av ansvarsfördelningen, tillsammans med flera kompletterande förslag. För nämnden är det särskilt förslaget om ett förstatligande av livsmedelskontrollen som har störst betydelse.

Den nuvarande kontrollorganisationen är komplex, främst på grund av det stora antalet kontrollmyndigheter. Små kontrollmyndigheter skapar sårbarhet vad gäller kapacitet, beredskap och kompetens. Utmaningarna för kommunerna är välkända och kontoret delar utredningens bedömning att en reform av kontrollorganisationen är nödvändig.

Det finns dock flera utmaningar av ett förstatligande av kontrollen som inte är tillräckligt belysta. Bland annat kvarstår redan idag existerande geografiska och demografiska hinder, som långa avstånd till kontrollobjekt och svårigheter med rekrytering. Ett statligt övertagande riskerar att framför allt i glesbygd försvaga den lokala närvaron, vilket kan påverka både kontrollens omfattning och kvalitet negativt. Det i sin tur kan skapa brister i livsmedelssäkerheten och öppna upp för att oseriösa aktörer utnyttjar systemet.

Kontoret ser även en risk i att de delar av den kommunala kontrollen som idag fungerar väl kan gå förlorad. Dessutom anser kontoret att utredningen har överskattat flera av de positiva effekter som ett förstatligande förutsätts medföra. Målet att förenkla för företagen kommer sannolikt inte att nås. I praktiken kommer det att innebära att företagen måste förhålla sig till fler kontrollmyndigheter, samtidigt som samordningen med andra kommunala tillsynsområden försvåras.

Många livsmedelsföretagare omfattas av tillsyn och kontroll som idag sköts av kommunala myndigheter. För att uppnå en förenkling för företagarna bör resurser snarare riktas mot att förstärka incitament för kommunerna att samordna tillsynsuppdragen inom kommunen, och att samverka med andra kommuner för att skapa robusta kontrollmyndigheter. Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddsnämnd är ett gott exempel på hur kommuner genom samordning och samverkan kan skapa en kontrollorganisation som kan verka för effektivare och mer likartad och rättssäker tillsyn och kontroll.

Ekonomiska överväganden

Ett genomförande av det förslag som utredningen lagt fram skulle för nämndens del innebära minskade stordriftsfördelar. För att bibehålla samma självfinansieringsgrad skulle nämndens övriga taxor sannolikt behöva höjas.

De delar av livsmedelskontrollens kostnader som idag belastar skattekollektivet skulle vid ett genomförande av förslaget övergå från kommunerna till staten.

Miljö- och hälsoskyddschef
Simon Bergroth

Bilagor

- Yttrande på En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan – för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft (SOU 2025:64)., daterad 29 augusti 2025.

Expedieras

Miljö- och hälsoskyddschef Simon Bergroth